

Світлана Семчук

ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

У статті висвітлені актуальні питання формування комп'ютерної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти. Описано можливості використання інтерактивних технологій у формуванні комп'ютерної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти в сучасних умовах потужної інформатизації суспільства. Проаналізовано сучасні погляди науковців щодо означеної проблеми. Розкрито сутність, структуру та складові комп'ютерної компетентності особистості. В статті розкрито поняття «комп'ютерні технології», «комп'ютер як технічний засіб навчання», «мультимедійні засоби навчання». Визначено особливості використання комп'ютерних технологій як засобу організації навчання майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Ключові слова: комп'ютерна компетентність, комп'ютерні технології, комп'ютеризація, дошкільна освіта, фахівці дошкільної освіти.

The article highlights the main issues of forming the computer competence of future specialists in preschool education. The possibilities of use of interactive technologies in computer competence forming in future specialists of preschool education in modern conditions of powerful informatization of society have been described. The new qualification skills, which should teacher have in modern conditions of informatization of society, have been revealed. The modern viewpoints of scientists about the identified problem are analyzed. It is generalized that the formation of computer competence of teachers is now one of the prerequisites for the achievement of educational goals of the present. The essence, structure and components of computer competence of the personality are revealed. The author of the article defines the concept of «computer technology», «computer as a technical means of training», «multimedia learning tools». The peculiarities of the use of computer technologies as a means of organizing the training of future specialists in pre-school education are determined. The article clarifies that the emergence and development of the information society implies the widespread use of computer technologies in the field of preschool education, which is determined by a number of factors. It is proved that computerization of preschool education is an integral part of informatization of society, reflects the general tendencies of globalization of world development processes, acts as the determining information and communication basis of education and harmonious development of personality.

The main emphasis is made on the effectiveness of computerization in the competence of the future specialist in preschool education and the quality of the use of interactive learning technologies in the educational process of the preschool institution.

Keywords: *computer competence, computer technologies, computerization, preschool education, specialists in preschool education.*

Сучасне українське суспільство характеризується стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій навчання. Сьогоднішній стан цивілізаційного розвитку висуває нові вимоги до системи освіти й виховання молодого покоління.

Реформування дошкільної освіти, необхідність її інформатизації потребує науково-методичного забезпечення використання в педагогічному процесі новітніх засобів навчання, зокрема інтерактивних технологій та підготовку фахівців, які досконало володіють сучасними комп'ютерними технологіями.

Комп'ютерні технології відкривають шлях до самостійної навчальної діяльності й особистої відповідальності молодого покоління, яку педагоги відносять до ключової компетентності. Загальновизнано, що нині формування комп'ютерної компетентності майбутніх фахівців є однією з обов'язкових умов досягнення освітніх цілей сучасності [2, с. 3–6].

Висвітлення проблем, пов'язаних з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій в освітньому процесі, започатковано і розвинуто в фундаментальних роботах учених (Р. Вільямса, Б. Гершунського, В. Глушкова, А. Єршова, К. Маклін, Ю. Машбиця, С. Пейперта, Є. Полат та ін.). У роботах цих авторів показано, що впровадження комп'ютерних технологій у практику навчання є однією з форм підвищення ефективності навчального процесу.

Проблемою розробки й використання комп'ютерних технологій навчання займалися вчені (Н. Атапова, А. Верлань, М. Головань, А. Гуржій, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Ю. Жук, І. Іваськів, В. Лапінський, В. Мадзігон, Д. Матро, Н. Морзе, С. Раков, Ю. Рамський, І. Роберт, П. Ротаєнко, В. Руденко, М. Семко, О. Християнінов).

Технології комп'ютеризованого навчання досліджували вчені (А. Ашероф, А. Довгялло, О. Савельєв, О. Молібог) та зарубіжні – (Г. Клейман, Н. Краудер, С. Пейперт, В. Скіннер).

Визначення функцій інформаційних технологій у навчальному процесі розглядали (Г. Балл, Т. Гергей, В. Глушков, А. Довіяло, А. Єршов, М. Жалдак, В. Монахов, І. Підласий, С. Смирнов).

Світовий досвід засвідчує, що вирішення проблем дошкільної освіти починається з професійної підготовки майбутніх фахівців. У зв'язку з цим найактуальнішими є інтерактивні технології навчання, що засновані не лише на фундаментальних знаннях у певній галузі, а й на загальній

культури, що включає й інформаційну. Практика засвідчує, що оволодіваючи навичками інтерактивного навчання, вихователь поступово переносить їх у свою практичну діяльність, навчаючи дітей умінню самостійно здобувати знання, робити вибір на користь активної діяльничної позиції в їх опануванні. Тому кожному вихователеві потрібна ґрунтовна підготовка в страті сучасних комп'ютерних технологій.

Необхідною умовою інформатизації освіти є готовність майбутніх фахівців дошкільної освіти до використання комп'ютерних технологій навчання в процесі передавання знань молодому поколінню, що означає постійну неперервну самоосвіту. Саме тому велику увагу останнім часом, приділяють вчені (соціологи, культурологи, педагоги, психологи) проблемі формування комп'ютерної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти, що є компонентом їхньої загальної педагогічної культури, найважливішим показником професійної майстерності та відповідності світовим стандартам у страті дошкільної освіти.

Мета статті зумовлена потребою у висвітленні можливостей використання інтерактивних технологій у формуванні комп'ютерної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти в сучасних умовах потужної інформатизації суспільства.

Перехід до інформаційного суспільства суттєво впливає на освіту, особливо на професійну підготовку майбутніх фахівців. Як зазначає С. Сисоєва, це стосується не лише змісту, форм і методів навчання, а й самого розуміння сучасної професійної освіти як неперервної, спрямованої на формування творчої особистості в глобалізованому інформаційному суспільстві ХХІ ст., здатної до саморозвитку та навчання впродовж усього життя [3].

Глобальне інформаційне суспільство – це суспільство, у якому всі процеси пов'язані із розповсюдженням нових інтерактивних технологій, що безпосередньо спираються на використання сучасної комп'ютерної техніки, і є суттєвим розширенням можливостей та потреб в індивідуальному, особистісному розвитку особистості.

Починаючи з 60-х років, у провідних країнах світу (Великобританія, США, Канада, Австралія, Франція та ін.) в педагогічній науці був сформований спеціальний напрям – медіаосвіта, який допомагає дітям й дорослим адаптуватися до світу медіакультури, комп'ютерних технологій, навчитися аналізувати медіатексти. В канадській провінції Онтаріо з 1987 р. медіаосвіта є обов'язковим навчальним предметом у школах, в Австралії з 1990 р. ця дисципліна впроваджена в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів [5]. У 1973 році були теоретично обґрунтовані основні принципи медіаосвіти в Австрії. На практиці педагоги використовують комп'ютерні технології як засіб навчання, який залежить від їхніх побажань. Наприкінці 60-х років ХХ ст. німецькі педагоги дійшли висновку, що комп'ютерні технології мають бути не

тільки засобом навчання, але й об'єктом вивчення. Якщо освіта спрямована на розвиток індивідуальності дитини, то медіаосвіта – на підготовку індивіда до прийняття соціально важливих рішень на основі аналізу повідомлень із комп'ютерних технологій. У 80-ті роки виникла медіаосвіта в Англії, завдяки працям Л. Мастермана. З 1987 року початкові школи Італії працюють за програмами зображувального мистецтва, музичної освіти, в яких враховані цілі й завдання медіаосвіти. Інформаційний потік здійснює вплив на формування системи знань й емоційну сферу сприйняття дорослих і дітей, тому необхідно широко використовувати комп'ютерні технології в навчанні.

Виникнення та розвиток інформаційного суспільства припускає широке застосування комп'ютерних технологій в галузі дошкільної освіти, що визначається багатьма факторами, а саме:

- впровадження комп'ютерних технологій у сучасну дошкільну освіту суттєво прискорює передавання знань і накопиченого технологічного та соціального досвіду людства не тільки від покоління до покоління, а й від однієї людини до іншої;

- сучасні комп'ютерні технології підвищують якість навчання й освіти, дають змогу особистості успішніше й швидше адаптуватися до довкілля та соціальних змін;

- активне й ефективно впровадження комп'ютерних технологій в дошкільну освіту є важливим чинником створення нової системи освіти, що відповідає сучасним вимогам і процесу модернізації традиційної системи освіти.

Комп'ютерні технології здійснюють активний вплив на процес навчання і виховання студентів, оскільки змінюють схему передавання знань та методів навчання. Уміння аналізувати інформацію, виокремлювати головне в інформаційному повідомленні, розуміти спрямування комунікації, прихований зміст повідомлень є необхідними на всіх етапах навчання.

Комп'ютеризація дошкільної освіти є невід'ємною складовою інформатизації суспільства, відображає загальні тенденції глобалізації світових процесів розвитку, виступає як визначальний інформаційний і комунікаційний базис освіти та гармонійного розвитку особистості.

Комп'ютерні технології охоплюють створення, впровадження і розвиток комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища. Метою використання комп'ютерних технологій в освіті є підготовка особистості до повноцінного життя в інформатизованій державі та підвищення якості освіти.

До таких навчальних технологій можна зарахувати:

- *курси комп'ютерної грамотності*, що мають на меті сформувати базові поняття про комп'ютер та можливості використання цих знань на практиці, це мінімальний рівень сформованості комп'ютерної

компетентності;

– курси «*intel*[®] Навчання для майбутнього» – формують додаткові знання реалізації інформаційно-комп'ютерних технологій у педагогічному процесі;

– *дистанційну освіту* – за останні роки така форма освіти набула актуальності, але часто за цим може стояти заочна форма навчання. Це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між педагогом та вихованцем за допомогою сучасних інтерактивних технологій та мультимедіа. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу і темпу навчання, її може отримати будь-яка охоча людина, при цьому гармонійно поєднавши навчання та повсякденне життя тощо.

Відтак, першочергове завдання сучасної дошкільної педагогіки – формування комп'ютерної компетентності педагогів, які зобов'язані не тільки розуміти нові проблеми, що постають перед ними, а й знаходити їх рішення у повсякденній професійній діяльності [4, с. 7–11].

Основою інформаційної культури особистості є знання про інформаційне середовище, закони його функціонування та розвитку; вміння орієнтуватися в безмежному просторі різноманітних повідомлень і даних, раціонально використовувати засоби сучасних комп'ютерних технологій для задоволення інформаційних потреб. Всі ці трансформаційні процеси розкривають актуальне поняття компетентності особистості.

Відтак, комп'ютерна компетентність є інтегральною характеристикою особистості, що виявляється в здатності до засвоєння відповідних знань, умінь та навичок щодо розв'язання завдань у педагогічній й професійній діяльності за допомогою комп'ютера.

В основу концепції «комп'ютерної компетентності» покладено ідею виховання компетентної людини, яка має необхідні знання та керується ними; володіє високими моральними якостями; діє адекватно у відповідних ситуаціях та несе відповідальність на певну діяльність.

Складовими комп'ютерної компетентності особистості є:

– система уявлень про інформатику (знання про інформаційне середовище, закони його функціонування, вміння орієнтуватися в інформаційних потоках);

– комп'ютерна грамотність (уміння працювати з комп'ютером, навички користувача, здатність використовувати допоміжні апаратні засоби);

– відповідний стиль мислення.

Обираючи комп'ютер для навчальних цілей, слід усвідомлювати ті цілі, які до того ж змінюються із розвитком суспільства. Так, Н. В. Атапова наводить нові кваліфікаційні уміння вихователя в умовах інформатизації суспільства:

– педагог повинен володіти відповідними знаннями, що містяться в комп'ютерній програмі;

– індивідуалізація навчання, яка передбачає введення в педагогічний процес комп'ютера, й вимагає застосування значної кількості методик, якими вихователь повинен володіти досконало;

– педагог повинен знати програмне забезпечення, його складові, вміти допомогти дитині на кожному етапі заняття [1].

Використання комп'ютера як засобу навчання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти веде за собою зміну і інших елементів (процесу навчання, організації навчання, засобів навчання). Це, на наш погляд, припускає вирішення декількох груп проблем: загальнодидактичних, методичних й інформаційних (які відносяться до комп'ютера, як до засобу навчання), професійних і організаційних (кожна з яких, передбачає вирішення відповідних теоретичних і практичних завдань). Розглянемо всю сукупність цих проблем.

Загальнодидактичні проблеми визначають: роль (місце) комп'ютера в дидактичній системі серед інших засобів навчання, що використовуються; умови, в яких буде здійснюватись педагогічний процес з використанням комп'ютера.

Професійна проблема включає: системне використання комп'ютерних технологій як засобу безперервної підготовки вихователів, що підвищує ефективність педагогічного процесу в ЗДО.

Організаційно-методичні проблеми враховують: специфіку змісту заняття; особливості методичної системи, яка використовується на занятті; дидактичні і технічні вимоги до персонального програмного забезпечення (ППЗ); виявлення, експертиза та підбір ППЗ; проектування ППЗ, система комп'ютерних завдань (СКЗ) чи електронного дидактичного матеріалу (ЕДМ); визначення розробника ППЗ, СКЗ чи самостійна розробка; впровадження програмного продукту в технологію навчання.

Інформаційні проблеми визначають: науково обґрунтовані психолого-педагогічні і методичні вимоги до ППЗ, які необхідні для ефективного використання в педагогічному процесі ДНЗ; формування системи завдань з кожного заняття з урахуванням різноманітних програм навчання; забезпечення доступності ППЗ для вихователів (наявність єдиної бази даних ППЗ); розробка ППЗ.

Отже, комп'ютеризація дошкільної освіти відкриває перед майбутніми фахівцями нові можливості для впровадження у педагогічну практику дошкільної установи сучасних методичних розробок. При цьому ефективність комп'ютеризації ЗДО залежить від компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти та якості використання інтерактивних технологій навчання в освітньому процесі дошкільної установи.

Подальше дослідження планується провести у напрямі розробки й теоретичного обґрунтування інтегрованої моделі комп'ютерної компетентності майбутніх педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атапова Н. В. Информационные технологии в школьном оборудовании. Москва: РАО, 1994. 186 с.
2. Інформатизація освіти – провідний напрям підвищення результативності навчального процесу. *Комп'ютер у школі і сім'ї*. 2011. № 1(89). С. 3–6.
3. Сисоева С. О., Алексюк А. М., Воловик П. М. та ін. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія / за ред. С. О. Сисоевої. Київ: ВІПОЛ, 2001. 502 с.
4. Петухова Л. Є., Співаковський О. В. Актуальні питання формування інформативних компетентностей майбутніх учителів початкових класів. *Комп'ютер у школі і сім'ї*. 2011. №1 (89). С. 7–11.
5. Kubey R. Obstacles to the development of media education in the United States. *Journal of communication*. 1998. Winter.